

si kdo misli, kajti prepričani smo, da ona, naj počne kar koli hoče, se vendar v sedanjem času iz svojih potreb izkopala ne bode, dokler narodom svojim iz njih ne pomaga. Kakor hitro se pa to zgodi, bo solnce ravnopravnosti národne tudi nam Slovencem pred vrata posijalo, ker, dokler nas pri pobiranju davkov in rekrutov ne izvzamejo, nas menda tudi pri delitvi političnih in národnih pravic izvzeli ne bodo.

Prvo torej: veljavo jeziku našemu v cerkvi, šoli, uradu in v javnosti! Potem še le bodo želje po nemščini in talijanščini, kar jih bo še ostalo, resnične in zares ozira vredne. Dokler se pa jeziku našemu v slovenskih deželah pravica ne skaže in le potrebnost tujih jezikov povdarja, se mi ravno tako zdi, ko da bi človeku noge odsekavali, pa ga z — bergljami tolažili.

Zatoraj rojaki! trudimo se za obveljavo slovenščine, ki je duša od duše naroda našega. Nikar se ne menimo za tiste zgubljene ovčice, katerim se zdi naša reč v naših šolah „škodljiva napaka“; marveč prizadevajmo si neutrudljivo, da se vpelje naš jezik v šole, v uradnije, vpeljimo ga povsod v javno življenje. Glasi slovenski naj se razlegajo pri gosposki mizi ravno tako, kakor v hišici revnega kmeta. Tista gospôda naša, ki se tega sramuje in kateri slovenščina ne diši, ker se ji zdi prekmečka, naj pomisli, da so nekdam tudi talijanščina, francoščina in nemščina le kmečki jeziki bili in takovi bi bili še dandanašnji, da se jih je tamošnja gospôda tako ogibala, ko se oni slovenščine. Ali ni se! Marveč vsi narodi, ktere med omikane in izobražene štejemo, so se odkrižali tujih, učenih, in se poprijeli svojih kmečkih jezikov, ktere so zdaj že toliko izobrazili, in ž njih pomočjo na znanstvenem polju toliko storili in napredovali, da so stare Grke in Rimljane, ki so poprej za „non plus ultra“ veljali, že zdavnej prekosili. Nemška gospôda sama se je najdalje jezika svojega sramovala, nazadnje je pa vendar tudi ona spoznala, da to nikamor ne kaže. Zato se je izkopala tudi ona iz supremacije mogočne latinščine in francoščine in poprijela se je svoje kmečke nemščine, dasiravno je takrat še tako malo čislana bila, da je pruski kralj Friderik rekel: „Jaz se pogovarjam po latinski z Bogom, po francozki z ljudmi, po nemški pa le s konji, ker nemščina ni za drugo.“ Da se je v tem silno motil sicer modri Friderik, nam svedoči sedanji stan literature nemške, ki se morda nobene druge na svetu ne ustraši.

Zatoraj rojaki predragi! nikar ne odlašajmo, nikar se ne umišljajmo, marveč čvrsto napredujmo po tistem edino pravem potu, po katerem je moral koračiti vsak narod, ki je hotel do više stopnje omike in blagostanja, do veljave in slave dospeti. Pokažimo svetu, da smo tudi mi za uk prebrisane glave, kakor je Vodnik od nas popeval. Ne bodimo toliko zaljubljeni v vse, kar ni našega, ampak obrnimo vse svoje dušne zmožnosti v povzdigo roda in doma svojega, v razvitje svojega prekrasnega jezika. V njem naj se nam zakoni dajajo, v njem naj se nam razlagajo; naš jezik naj bo zastava naše prihodnje sreče in slave. Ker pa svoje ljubimo, spoštujemo tudi drugo. A. D.

Slovansko slovstvo.

* Slédeči dvé knjigi ste upravo sada na svetlo prišle i se dobite pri podpisanom spisovatelju i založniku i v komisiji v slavjanskem knjigkupečtvě v Zlatnom Pragu.

1. **Uzajemni pravonic slavjanski**, to je, Uzajemna slovnica ali mluvnica slavjanska.

Ta slovnica ali mluvnica obseže v sebé zajedno šest slovníc, to je: slovnico cerkvenoslavjansku, rusku, horvatsko-serbsku, česku, poljsku i uzajemno slavjansku; dalje se ozira po priložnosti i na ostala književna

narečja slavjanska, namreč na gorotansko-slovensko i bolgarsko, na ugersko-slovensko i lužičko-serbsko, to činiva osobito onda, kada se v jednom ali drugom od njih najde nešto presno slavjanskoga, što se je zgubilo v glavnih naših književnih jezicah.

To je prva uzajemna slovnica slavjanska, kakove do sada ješće nismo imeli, i ktera je potrebna vsakomu Slavjanu, kteri želi i žada, lahko, berzo i dobro se naučiti slavjanščine v obče, ali nekteromu pojedinomu slovjanskomu narečju, budi kteromukoli. Ta uzajemna slovnica slavjanska želí i žada biti prijateljcoj sovetnicoj slovjanskim spisovateljem v dvojbenih slučajih, da bi po njoj lahko jednim pogledom preglednuli vsu slavjanščinu i da bi lahko i berzo našli slovnični tvar, izraz ali obrat običen i navaden vsemu slavjanstvu, ali vsaj večej straně slavjanstva, i da bi jim ne trebalo mudno i trudno v vsakom dvojbenom slučaji preiskavati vseh osem slovníc naših sadajnih književnih narečij. Tiskana je knjiga latinskimi pismeni ugledno v velikoj osmině i obseže 236 stran; dučanska cěna (Ladenpreis) ji je tri goldinarje avstr. vrědnosti.

2. Sveta brata Ciril i Metod slavjanska apostola; **Света брата Цирил и Метод славјанска апостола.**

To je kratki življenjepis tēh dvēh slavjanskih apostolov, v kterom se zanimivo razlaga, kako je slavjansko slovstvo cirilskimi i glagolitičkimimi pismeni procvětalo i kako se je slavjanska božja služba po obredu zapadne i po obredu izhodne cerkve ali širila, ali propadala v različnih slavjanskih plemenih i v različnih pokrajinah slavjanskih. Pripověda se, koliko su se trudili ti sveti muži sv. Ciril i sv. Metod, njuni pomagavci i naslědniki za slovstvo i za službu božju v slavjanskom jeziku. Ak ravno je někto uže več življenjopisov tēh dvēh apostolov prečital, bude v toj knjižici ješće ne malo zanimivega našel.

Tiskana je knjižica ugledno, i što je nešto neobičnoga v njej, je to, da je tiskana na jednoj straně latinskimi pismeni, na drugoj cirilskimi, i ima 176 stran; velja po dučanskoj cěne 70 kr. avstr. vrědnote.

Obě knjigi ste pisane jezikom uzajemnim, to je, takim, da vsaki književen Slavjan dosta lahko razumi, budi on kterogakoli plemena ali narečja slavjanskoga, samo Poljak bi razuměl težje.

Kto pošlje novce (denarje) v frankiranom listě podpisanomu spisovatelju i založniku, dobí iztis: uzajemne slovnice slavjanske po dva goldinarja i 50 kr., iztis knjižice: Ciril i Metod pa po 50 kr. avstr. vrědnote.

Gospodi predplatniki, kteri su na uzajemnu slovnico po jeden goldinar uže predplačali, naj blagovole poslati samo ješće 1 goldinar 50 kraje. i pri toj pričí se jim pošljeta poslědnja dva dēla slovnice v jednom svezku, i s tēm je knjiga dokončana.

Matija Majar v Gorjah, Post Arnoldstein, Kärnten.

* *Izbrane narodne srbske pesmi.* S slovnico, tolmačenjem in rečnikom. Na svitlo dal Janko Pajk, c. kr. gimnazijski profesor v Kranji. V Gorici založil Dragotin Sohar, knjigotržec, 1865.

Prvi snopič te „Jugoslovenske knjige“ obseza 6 pesmi o Kraljeviči Marku, namreč: Uroš i Mrnjavčevići, Musa Kesedžija, Djemo Brdjanin, Arapin, sestra Leke kapetana in smrt kraljeviča Marka.

Po besedah g. izdajatelja samega je tej knjigi prvi namen, seznaniti slovenske rojake z lepoto srbskih národnih pesmi. Pritrditi moramo radostno, da se nam pot, ki jo je nastopil, zdi prava, posebno z ozirom na tiste, kterim sreča ni toliko prijazna, da bi si mōgli kupiti celo izvirno zbirko teh pesmi, ali kteri v dosedanjih okolinostih in po dosedanji naši odgoji niso imeli prilike, da bi se bili s cirilico seznanili. Vsem tem bo ta knji-

žica dobro došla, ker jih vpelje v hram čudovite pesniške umetnosti narodne, s katero se ponašajo po vsej pravici pred svetom ne samo Srbiji, ampak vsi Slaveni sploh. Da je pa vsak korak, ki nas seznanja z umotvori kakor naših slavenskih bratov, razvitju našega slovstva, naši mejsebnosti na korist, kdo bi to dvomil?

Iz srca smo tedaj g. izdajatelju hvaležni za njegov trud, tem bolj, ker so pesmi, ki nam jih je odbral, izmed najlepših srbskih narodnih pesmi tako po lepoti, kakor po zapopadku. Gotovo po godi bode vsakemu tudi spredaj pridjani kratki posnetek srbske slovnice, potem pesmam podstavljeno tolmačenje srbskih, in dodani rečnik tujih besedi, ki se v srbskih pesmih nahajajo.

Naj nam pa zdaj dovoli častiti izdajatelj, da dostavimo temu ravno tako odkritosrčno tudi nekatere opombe.

Ne skladamo se z njim o tem, kar zoper gramatiziranje Slovencev piše, marveč smo te trdne misli, da si slovenski jezik ni v ničemur na škodi, da so se nekteri doslej sè slovnico pečali. Ali se nimamo ravno njihovemu prizadevanju zahvaliti, da se nam je jezik v kratkem času lepo olikal in marsiktere napake iznebil? In kdo poreče, ako naš jezik dobro pozna po narodu in po sorodnih slavenskih narečjih, da naša knjižna pisava ne potrebuje celó nobene poprave več, da je slovnisko preiskavanje dokončano? Pri nas Slovencih, bodi Bogu potoženo! ni, kakor pri družih srečnejših narodih, da bi se domače slovstvo razvijalo svobodno in samoraš, temveč se nam je bojevati že stoletja s tujim uplivom, s tujo navado, s tujo mislijo. Namesto da bi pravila jezika posnemali po izvrstnih slovstvenih delih, moramo si za take dela še le jezik pripravljati, čisteč ga rje in najete tuje mu šare. To je pravi vzrok, da se o probudi slovstvenega življenja toliko sè slovnico pečamo. Potrpimo tedaj še nekaj časa sè siromaki gramatikarji! V svesti smo si, da se poslové sami, kadar jih ne bo več treba.

Izdajateljevo namero, ako bi prva knjižica dovolj prijatlev našla, izdati najpred večo zbirko enacij narodnih pesmi, potem pa Mažuraniča „smrt Čengić age“, Gunduličevo delo „Osman“ itd. pozdravljamo radostni; vendar bi bilo, kar se tiče Čengić age in Osmana, dobro prevdariti, ali je teh dveh del, ker ste z latinico pisani, že treba na novo izdajati, ali je prejšnji natis že izpošel? Drugače bi pač najbolje bilo, ako bi se izdajanja tacih velikih del ob svojem času lotila južnoslavenska akademija.

Zastran samih narodnih pesmi naj še dodamo, da se nam zdi koristno, naj bi se vprihodnjič ne tolmačil samo pomen te ali une besede, ampak tudi važnejše reči, ki sezajo v zemljopisje, povestnico, lepoznavstvo itd.; naj bi se srbske pesmi v izrekih, mislih, v sestavi primerjale, kjer bi kazalo, z narodnimi slovenskimi itd. To bi lepi namen, ki si ga je postavil gosp. izdajatelj, jako pospeševalo.

Konečno moramo pa še opomniti, da tolmač v tej knjižici ni vselej popolnoma natančen. Na dokaz izsnamemo iz nje samo nekoliko vrstic iz prve pesmi „Uroš i Mrnjavčevići“:

70. „Al ga nisam pitao za carstvo; već za grijeh, što je zagrješio.“

Tukaj pravi tolmač, što se rabi, ko naš ki. Ali nam se dozdeva, prvo, da stih (verz) ni pravilen, ker bi imelo biti s agrješio, a ne zagrješio; drugo, da što tukaj pomeni kar, a ne ki.

120. „Kol'ko Marko težio na pravdu, tol'ko moli Jevrosima majka.“

Tolmač je spet iztolmačil kol'ko tol'ko za akoravno, vendar. Nam se pa dozdeva, da teh besedi ni bilo treba tolmačiti, ampak pustiti jih, kakor so, ker

se sè slovenščino vjemajo, zakaj pomen po naši misli ni drugi, kakor ta-le: kolikor je Marko (že sam ob sebei) vnet za pravico, ravno toliko (goreče) ga prosi njegova mati.

Brani nam prostor, da bi vse razložili, v čemur se zastran tolmačenja ne skladamo z gosp. izdajateljem; ali mislimo, da je toliko opombe dovolj, da ga izpodbudimo za prihodnost na toliko večo pazljivost. Drugače pa te malenkosti temu delcu nikakor ne jemlje velike vrednosti za tiste, ki se doslej še niso seznanili z narodno poezijo srbsko, in mi jim torej „jugoslavensko knjigo“ še enkrat z dobro vestjo priporočamo.

Dopisi.

Iz Zagreba. — Skupščina zagrebške županije je sklenila v 5. seji obrniti se do kr. dvornega kancelara, naj bi se kmali kmali sklical deželni zbor. — Do prevz. nadškofa kardinala Haulika je namenjena prošnja, da se po vseh rimsko-katoliških cerkvah trojedine kraljevine vpelje slovanski jezik. Čuli smo, da preuzvišeni škof diakovaški Strosmajer, ki je na srčno nam radost nedavno v najboljem zdravju došel iz Rima, je prinesel veselo novico, da sv. Oče bi utegnili dovoliti slovansko liturgijo. — Škofu senjskemu baronu Mirku Ožegoviću, zeló slabotnemu starčku so sv. Oče zavolj oslabljenih nog dovolili, da sme s edé služiti sv. mašo, stojé pa le pri povzdigovanji in sv. obhajilu. — Slavni Mirko Bogović je izdal 3. zvezek krasnih svojih pesem pod naslovom „Vinjage.“ — Marljivo pevsko društvo „Kolo“ napravilo je besedo 20. dne t. m. Program je kazal 7 zanimivih predmetov, med katerimi smo radostni zagledali zopet slovenski zbor: „Zvezda“ od dr. Gust. Ipavca.

Iz Celovca — naznanja „Slov. Prijatelj“ prežalostno novico, da je naš prečastiti rojak gospod Placid Javornik, duhovnik benediktinskega reda, večletni profesor bogoslovja in zdaj fajmošter v Št. Jurji v lavantinski dolini, 30. novembra umrl. Rajni je bil že od prvih časov iskren domoljub, ki je podpiral vse narodne naprave in bil spoštovan pisatelj slovensk — živel bode tedaj v hvaležnem spominu našega naroda.

Iz Kozjega na Štajarskem. (Prepoved živinskih sejmov.) C. kr. okrajna gosposka naša je oklicala 29. dne u. m., da po ukazu c. kr. deželne vlade od 26. novembra t. l. so za zdaj vsi sejmi v okraji Kozjem (Drachenburg) prepovedani zato, ker se je na Hrvaškem blizo štajarske meje goveja kuga prikazala, ktera se čedalje bolj razširja.

Iz teharske fare na Staj. (Zlata poroka). Ne dá mi mirú, da ne bi popisal nekoliko, kar še ne pomnimo teharski farani, pa tudi pozabili ne bomo, dokler živimo. 23. u. m. smo imeli v podfari pri sv. Lovrencu pod Prožino zlato poroko, ki sta jo obhajala Miha in Neža Štantetova, po domače Stareja. Pred 53 leti, ravno o tem času, sta bila prvokrat poročena. Bil je lep in kaj prijeten dan; blizo Starejeve hiše začno možnarji pokati, da se je zemlja tresla; mnoga povabljená svatovščina se bliža od vseh krajev na zajtrk; proti deveti uri so se podali v cerkev, vsi lepo svatovsko oblečeni, deklice, male in večje, lepo ovenčane, starček in stara pa s palčico v rokah, in vsak svoj venček iz rožmarina. Akoravno je bil delavnik, je bila natlačena cerkev ljudi, kakor ob shodih. Sv. mašo so peli gosp. France Krušič, profesor verozakona na celjski gimnazii, kot bratranec mladega Stareja. Ganljivo je bilo viditi, kako je mladi zet prijel starega očeta in staro mater za pod pazduhe, in ju kot ženina in nevesto peljal pred oltar. Sedaj so začeli gospod svoj nagovor tako srčno, da so sploh vsi ljudje po cerkvi si solze iz oči brisali. Po dokončanem opravilu se podamo v Starejevo